

lium copia quam colligere licuit, hucusque
dicta sufficiant.

Libri quinti & vltimi de materia
medica finis.

PEDACII DIO-
SCORIDIS ANAZAR-
bæi liber de Venenis, eorun-
démque præcautione ac
medicatione.

IANO ANTONIO SARACE-
NO LVGDVNAEO, INTERPRETE.

PRÆFATIO.

*Q*VONIAM superioribus libris,
amicissime Aree, tradidimus
de aromatibus, oleis, unguentis,
arboribus ac earundem fructibus
& lacrymis, insuperque de ani-
malibus, melle, lacte, seno, fringi-
bus, oleribus, radicibus, herbis, succis; demique de vi-
norma

norum metallicorumque generibus: in hoc operis to-
 tius ultimo, de viribus noxiorum medicamento-
 rum, ac eorum quæ contrà prodesse possunt, differe-
 rimus. Vitata igitur sermonis prolixitate, opus insti-
 tutum prosequamur. Huiusmodi autem de vene-
 nis tractatus cum bipartitò distributus sit:
 in eam videlicet partem quæ docet quo pa-
 cto ipsa præcauere debeamus, ita vt planè
 non assumantur, aut, si quando per imprudẽ-
 tiam data fuerint, vt tùm quoque innoxia
 irritaque fiant: & alteram, quæ rationem tra-
 dit iis succurrendi qui iam noxam sensere:
 priore loco differam de præcauendi modo:
 quem quidem esse difficilem prisca existi-
 mauerunt: quòd clanculùm venena exhibẽ-
 tes, iis vtuntur artibus, quibus etiam peritissi-
 mum quenque fallant. Siquidem exitialia
 venena permixtis dulcibus amaritudine sua
 spoliant, & graue odoris virus mistura odo-
 ramentorum eximunt, aut medicamentorũ
 quæ potissimùm in minùs firma valetudine
 vtilitatis gratia exhiberi putatur, veluti sunt
 absinthium, tragoriganũ, hyssopus, satureia,
 itẽmque thymus, organum, abrotonum, iris
 aut castorium, & siquid aliud malefica vi
 præditis medicamentis cognatam qualitatem
 habere videatur: vel ea potulentis inserunt,
 vti vinis asperis, iusculis, passo, aquæ mulsæ,
 musto, aut variis succorum generibus: vel

R r. iij.

ipsi lenticulæ polentæve, aut aliis quæ edulij
 specie offeruntur, immiscent. Quamobrem
 suspiciosi curiosius apparata fercula vitare
 debent, omnique intenso sapore dulcium,
 salforum aut acidorum abstinere. Quin ne-
 que sitibundi assatim bibere, aut esurientes
 avidius deuorare debent, sed ad eorum quæ
 edunt bibuntve saporem qualitatemque di-
 ligenter attendere, & ante omnia potu fri-
 gidam aquam præsumere: sic enim satiato
 appetitu, qualitates postea facile deprehen-
 duntur. Quod ad ægros verò spectat, hone-
 stè recusamus potiones auxiliij prætextu da-
 ri solitas, quas offerunt improbi veneficio-
 rum artifices: quò fit vt ægrotantes auden-
 tium iniuriis minus pateant. Et hæc quidem,
 ne facilè incauti homines capiantur dolis
 veneficorum, ratio est & facultas. Verùm al-
 tera superest expeditior, vt suspiciosi aliquid
 præsumant, quod venenorum vires hebetet,
 ac inefficaces irritasque reddat. Eiusmodi
 caricæ sunt cum iuglandibus nucibus man-
 ducata, & quæ citria mala vocantur, semi-
 nisque buniadis drachma vna cum vino: i-
 tidemque folia calaminthæ, aut rubrica quæ
 sigillum Lemnium appellatur, pari pondere
 cum vino: aut rutæ folia, nucis iuglandis nu-
 cleum, salis grumum & caricæ duas iciuni-
 sumant, & nullo veneni genere offendun-
 tur.

tur. Quin & antidota ex vino præsumpta, eundem præbent effectum: ex quorum numero sunt, quod ex scinco paratur, quod è sanguinibus temperatur, & quod magni Mithridatij nomen obtinet. Quin & sæpenu- merò naturali diffidio venenis aduersantur propria ac peculiare quædam corpori cõ- stitutiones, insuperque antecedentes eorundè dispositiones, pro varia ciborum potuümve qualitate aut vini copia inductæ. Siquidem venenorum quæ insuper ingeruntur vires frangunt & exoluunt, eorúmque in membra distributionem impediunt, priore alimento antè infarctis præclusisq; meatibus. Verum- enimuerò quandoquidem inter peregrinã- dũ incõmodi casus varij absq; vllis hominũ in fidiis similia frequenter inuehant pericu- la, non nihil etiam hac de re agere necessariũ duco. Ante omnia igitur loco subdiali, quo- ad eius fieri poterit, coquinari, fercula strue- re, omniãque cibo potuümq; necessaria appa- rare oportebit. Quòd si nõ nisi sub tecto cõ- modè ista fieri possunt, tũm quoq; laquearia diligenter obseruãda sunt. Etenim haud ra- rò è superioribus contignationibus mortifera decidũt animalcula, vti phalãgia, quædã alia reptilia, & qui stellio appellatur. Sed & vinaria vasa diligenter & in luce intueri o- portet: nanq; reptilia vini odore illiciuntur,

R. r. iiii.

quæ interdum sorbendo noxium virus eructarunt, interdum verò illapsa immersaque perierunt, & iis qui postea vintum hauserunt exitij causam attulere. Et hæc quidem de insidiis vitandis præcauendisque hæctenus dicta sint. At si qui seu vltro, seu ex quorundam insidiis venenum hauserint, iis nulla interposita mora auxiliari oportebit. Siquidem dum signa, quæ singula comitari venena solent, expectantur, immedicabile fit malum, aut certè diutius neglectum, ægrè deinde medicamentis cedit. Quare si qui venenū se hausisse pro comperto habent, aut qui iis adfuerit quod qualève sit haustum genus veneni fateantur, protinus accedentes ad congrua particulariave remedia, illos facilè naturali pristinaque constitutioni propria restitueamus. Neque verò iis assentimur, qui prorsus auxilia in huiusmodi casu frustra adhiberi contendunt. Quo enim modo morbi, quorum causæ cæcæ latentisque corporibus insident, medicaminibus curabuntur, quæ verò forinsecus incurrunt venena medicinam haudquaquam admittent? Æquè porro omnes corporibus aduenientes morbi pro causarum ingruentium magnitudine, proque antecedentibus affectionibus ac opportunitate habilitatèque corporum, vel immedicabiles sunt, vel nullis cedunt medicamentis. Quòd si qui fors-

san

san vocis interceptione aut mentis alienatione correpti, aut alioqui nolentes veneno liberari, nullam nobis eius cognitionē præbeant: tūm protinūs ad ea transeundum remedia, quæ in communi epotis quibuscunque venenis opitulari consueuerunt. Atqui nullum communius auxilium dari potest, quàm quod exhibitum venenum per proximum locum foràs pellit, priusquàm ipsum inualescat. Quamobrem illis sine mora calidum oleum seu per se, seu ex aqua, vt ad vomitum cogantur, exhiberi conuenit. Quòd si oleum natura loci negat, eius vice butyrū cum aqua calida, aut maluæ, vel seminis lini, vel tragi, vel sœnigræci, vel seminis vrticæ, vel alicæ decocto potest administrari. Hæc enim non modò venenum vomitionibus exigent, facilè laxando subuertendòque ventriculum: sed & aluū subducent, ac simul etià qua pollent acrimoniã obtundendi hebetãdique facultate impediēt, quominūs corpora vlcerentur. Verūm inter cætera illud maximè præstabit oleum: id quod euidenter huiuscemodi argumento deprehendere licet. Nam si quis piã viua calce, aut face, aut cantharidibus, aut alio quouis acri corpus exulcerare contendat, id si prius oleo leniter oblitum fuerit, in eo vlcus excitare minimè poterit. Imò verò si quis corpus præuētū

vehementer astringere aut perfrigerare velit, frustra id tentauerit. Vomitus præterea nõ ob id modò, quòd vacuet ac virus noxiũ excernat, iuuamentũ affert, sed & quòd haustum venenum nonnũquam odore, concretis grumis aut colore prodat: quippe cùm odore & amaritudine papaueris succũ, colore cerussam gypsũve, grumis lac aut sanguinem animalis recens iugulati ostendat. Sic quoque ex eorum quæ vomitu regesta fuerint qualitate virosq; odore, leporis marini & rubetæ veneficia facile est deprehendere: vt hac potiùs ratione, quàm alia quapiam opeim quibusdam asserere nobis in prõptu sit, ad propria & singulis venenis accommodata auxilia transeuntibus. Oleo porrò malux decoctum admiscetur, aut adeps anserinus, aut pinguium carnium iusculum, aut *lixiuũ lignorum cinere factum*. Vbi verò vomitus diligenter citatus fuerit, nequid prorsum in ventre relinquatur, quæ intestinis hæserint reliquias acriore clystere deuocabimus. Faciunt & ad hoc ipsum nitrum tritum cum hydromelite assumptum & vina vetera liberaliùs epota: iura itidem gallinacea, præpingues pisces, carnes vetustæ simul & pingues, & quæ eduliorum genera adipe aut recenti butyro constant. Dum nanque aluum subducunt, vti diximus, ac ventriculum resoluunt,

soluunt, proniorem ipsum ad vomitionem reddunt: hebetant & venenorum acrimoniam, atque meatus obstruentia, celerem venenorum penetrationem inhibent. Quin- etiam medicamenta dantur quæ communi dote profunt: è quorum numero est rubrica Lemnia, agaricum, abrotonum, irio, radix eryngij, semen pastinacæ & calaminthæ, Celtica nardus, castorium, ferulæ virentis medulla, flos nerij quod rhododendron appellatur, marrubij succus, laserpi-tium ipsiusve succus & radix quam etiam magudarin appellarunt, sagapenum, opopanax, peucedani succus, aristolochia longa, sylvestris rutæ semen, & cestri, quæ & betonica vocatur, folia. Singula porro cum vino drachmæ vnius pondere exhibentur. Eundem effectum præbêt, polij decoctum, scordium, & læuis liquidæq; picis linctus. Egre-giè quoque opitulantur antidota, quorum præparaciones in operis calce describemus. Communis itaque ratio præstandi auxilij sic se habet. Cæterùm & ab iis quæ comitantur consequunturve symptomatis communia remedia sumptitari possunt. Ferè enim plurimorum venenorum facultates in consimiles affectus corpus tandem deducunt: quam ob causam plerisque communia conducunt auxilia. Varia siquidem

sunt venenorum genera: communes tamen nec ita multi qui ex iis oriuntur affectus. Enimuerò fieri nequit, vt ad vnum veneni genus omnia symptomata sequantur. Alioqui superuacanea foret quæ traditur singulis venenis propria & accommodata curatio. Neque verò facilè reperiatur quisquam, qui ex vnus veneni haustu simul & semel vehemèti stomachi, intestinorum, iocinoris, renum ac vesicæ dolore crucietur, insuperque singuliat, erødatur, contremiscat, obmutescat, perfrigeretur, conuellatur, pulsu deficiatur, ægrè spiret, veterno ac vertigine caligatione ve corripiatur, stranguletur, sitiatur, sanguinis eruptione, febris, vrinæ difficultate ac torminibus laboret, crebrò vomitet, nausea prematur, rubescat, liuescat, expallescat, desipiat, stertat, resoluatur & alia pleraque ac diuersa faciat patiaturque. Singula porrò in vniuersales affectiones distincta, paucorum eorumque communium symptomatum numerum demonstrant. Quapropter ex vno singulari symptomate eorum quæ antè recensita sunt, non facile fuerit venenū assumptum deprehendere ac internoscere. Nam oris & linguæ erosio, stomachi, ventris, renū ac vesicæ inflammatio, vehemens vrinæ difficultas, ac interdum etiam cruenta mictio, lancinatio, & in plurimis corporis partibus quod-

quoddam velut incendiū, non tantū e-
 potis cantharidibus superuenire cōperiun-
 tur: sed & pinorum erucis, buprestis atque sa-
 lamandræ. Ad eundem modum non solum
 eos qui meconium hauserunt veterno ac so-
 pore prehēdi, stertere, liuescere, elanguescere,
 perfrigerari ac torpescere, stupefcere, ac
 toto corpore pruritus pati constat: sed eos
 etiam qui mandragoram aut cicutam assum-
 psere. Sic mētis alienationem non hyoscy-
 amus tantū infert: verum etiam quæ toxica
 appellantur, itidēq; aconitum & mel quod
 in Heraclea Ponti gignitur. Quin & strāgu-
 latio non modò ab assumptis fungis, sed &
 sanguinæ taurino, lacte, aconito, cerussa, gy-
 psosque conspicitur. In summa difficile est v-
 num vni veneno proprium inuenire signū,
 quod potum gustatūve virus certò prode-
 re possit: maximè cū eiusmodi symptoma-
 ta alios etiam affectus communiter cōsequi
 comitarique soleant. Attamen in iis quæ ce-
 leriter eaecant, licet aliquo modo signis de-
 prehendere id quod noxam intulit, vti dein-
 cept trademus. Verū in iis quæ diuturnas
 affectiones inuehunt, nulla in curando dif-
 ficultas est, quantumuis noxium venenum
 signis interno scere sit perdifficile: quippe
 cū venena statim atque præsentaneā vim
 illam amiserunt, in longos affectus trāsmu-

tata, communia reliquorum affectuum remedia compositionesque flagitent, venefica proprietate non amplius illis inhaerente. Proinde longa quæ ab iis excitata est affectio in aliquod diuturnorum morborum genus recidit, à quibus facile fuerit medendi rationem desumere. Atque de iis quidè quæ generaliter auxiliantur, hæc tenus. Consequenter quæ priuim singulis conueniunt auxilia scriptis mandabimus: si prius tamen exposuerimus, quænam in singulis rerum ordinibus exitialem aut maleficam vim sortita sint: ut si qua eorum quæ ad sanitatis usum descripta reperiuntur, aliqua ex illis ammixta habeant, iis medicinæ studiosi cautiùs utantur. Inconsiderantia enim magna infert damna, & sæpè continuo eorum usu homo in perniciem agitur. Animalia itaque quæ exitiosam vim habent, hæc ferè sunt: cantharides, buprestis, salamandra, pinorum eruca, lepus marinus, rana rubeta & palustris etiam muta, nec non & hircines deuorata. In femininum verò genere, hyoscyamis, coriandrum, cicuta, melanthium, psyllium: è liquoribus, meconium, opocarpasum, thapsiæ succus, elaterium & mandragoras: è radicibus, chamæleon, aconitum, thapsia, veratrum, ixia, agaricum nigrum, & ephemerum quod nonnulli Colchicum vocant, quia in Colchide

ehide nascatur. E plantarum ramosarum herbarumque generibus, similax quam aliqui thymalum seu thymium, Latini taxum appellant, solanum manicum, quod & dorycnion dicitur, Sardoniam herba quæ ranunculi genus est, corniculatum papauer, pharicum, toxicum, ruta sylvestris ac fungi. Ab animalibus, taurinus sanguis recens, lac coagulatum, & mel Heracleæ in Ponto genitum. Inter metallica, gypsum, cerussa, calx, auripigmentum, sandaracha utraque, spuma argenti, adarce, plumbum & quod argentum viuum appellatur. Ex iis quæ domestica & in quotidiano vitæ usu sunt, vnico hauitu potum à balneo vinum largius, aut passum: aut frigida aqua similiter.

De Cantharidibus.

CAP. I.

QUIBUS exhibitæ sunt Cantharides, signa eueniunt grauiissima: propemodum enim ab ore ad vesicam vsq; iis omnia erodi videntur, pici aut

cedriæ simile quiddam in gustu obuertatur: in dextro hypochondrio inflammationem sentiunt, & urinam agrè reddunt, ac subinde cum lotio sanguinem emittunt: strigimeta, qualia ysentericis, peraluum egerunt: animi defectionibus,

fastidiis & tenebricosa vertigine corripuntur: tandem verò etiam mente alienantur. Ergo anteaquam tale quid accidat, propinato oleo aut supradictorum aliquo ad vomitum cogendi sunt. Mox ubi vomitione pleraque reiecerint, halicæ aut oryzæ, tragi vel ptissanæ cremor, aut decoctum maluæ, vel seminis lini, vel fœnigræci, vel radicum althææ quam Latini hibiscum appellant, clystere infundatur. Superdandum verò iisdem nitrum ex hydromelite, ut quæ stomacho adhuc & intestinis adhærent eluantur ac deturbentur. Hæc nisi sic incisa detergeantur, aluo infusa aqua mulla cum nitro vacuari debent. Detur deinde vinum aut passum, in quo pinei nuclei & cucumeris semina contrita fuerint, aut ex lacte mulsæve: vel anserinus adeps in passo liquatus. Inflammatis autem partibus, post vacationes prædictas, hordei farina cum mulla decocta imponatur. Ab initio quidem admota cataplasmata nocent, quod excitatus ab iis calor haustum virus detineat, ac principibus partibus impingat: procedente verò deinde tempore adhibita, molestissimis inflammationibus non mediocriter opitulatur: quippe quæ dolores & leniant & permulceant. Interim ubi corpus calfaciente oleo præunctum fuerit, in folium demittendum, ibique lauandum: ut per

ut per

vt per cutem summam quæ corpori noxia
inhæserint etiam excludantur. In summa om-
nne genus excretionis moliri oportet, vt ne
perennet affectus, stabilitatemque acqui-
rat. Exhibendæ porro carnes gallinacæ &
agninæ, porcellorum lactentium, & hordi-
næ, earumque maximè pingues ac tenerrimæ &
cum lini semine coctæ: siquidem & aluum
moliunt, & venenorum acrimonias hebe-
tant. Vinum quoque dulce liberalius hau-
riendum. Sed prodest insuper thuris cortex,
& terra Samia quæ asfer appellatur, si qua-
ternæ singulorum drachmæ cum passi he-
mina vna sumantur. Item pulegium ex a-
qua tritum, & irinum aut rosaceum cum ru-
ta decoctum; vtiles & teneri vitis palmites
cum passo detriti: omnium autem potentis-
simè auxiliantur antidota, cum aqua mulsa
drachmis quatuor epota.

De Pinorum eruca.

CAP. II.

Is qui pinorum eruca hauserunt illi-
co dolor circa os & palatum oboritur: ve-
hemens linguæ stomachi ac ventris inflam-
matio torquet: intestina quoque ingens do-
lor excruciat, ac simul etiam interanea pun-
gi & erodi videntur: corpus totum exafluat,
& fastidium vrget. His succurrendum iu-
dem remediis, quæ ad Cantharidas deutra-

St. j.

tas exhibentur. Peculiariter tamen pro simplici oleo & irino melinum, quod è cotoneis malis & oleo temperatur, vsurpabimus.

De Buprestis. CAP. III.

QVI Buprestin hauserunt, simile quid viroso nitro gustu percipiunt: stomachi verò ventrisque vehemens dolor insequitur: sed & stomachi ventrisque tumor qualis hydropticis accedit, totius corporis extima facies circumtenditur, vrinaque supprimitur. His eadem, quæ potis cantharidibus, auxiliantur. Priuatim autem, post vacuatam corpus tum vomitionibus tum etiam clystere, sumptis sicibus aridis adiuuantur, itémque earum decoct. ex vino. Iam verò aliquantum inclinato affectu decedentéque periculo, Thebaicarum etiam palmularum cibo, aut earundem tritarum in mulsio lacteue potu iuuantur. Pyrorum etiamnum omne genus esse & sac muliebre bibere conuenit.

De Salamandra. CAP. IIII.

SALAMANDRÆ haustum sequitur linguæ inflammatio, itémque mentis quædam hebetatio, ac tremor cum torpore aut horrore quodam & exolutione: partes quoque corporis nonnullæ liuoribus circumquaque variantur, necnon & sepe immorante diu-

te diutiùs veneno putrescentes sanie manant. His vbi eadem omnia quæ potis cantharidibus præstiterimus, peculiari remedio exhibebimus resinam è pinu, aut galbanum ex melle linctum, & chamæpityos decoctû, in quo pinei nuclei simul contriti fuerint: aut vrticæ folia cum farina crassiore cocta in oleo. Profunt etiam oua testudinis marinæ aut terrestris quomodocunque cocta, itemque ranarum ius, cum quibus eryngij radix incocta sit.

De Ephemero. CAP. V.

SYMPTO Ephemero, quod aliqui Colchicum aut bulbum syluestrem appellant, pruritus in toto corpore excitatur, non secus atque iis quos scilla aut vrtica momorderit, interiora eroduntur, stomachus cum ingenti grauitate exæstuat. Cæterùm inualecente malo, cruenta ramentis admista per aluum egeruntur. Hos, æquè ac eos qui salamandram hauserunt, vomitione atque clysteribus adiuuare conueniet: sed anteaquam venenum inualescat, dandum iis decoctum frondium quercus, aut glandium, aut malicorij: aut serpyllum ex lacte propinandum: item succus polygoni, aut virgultorum vitis vel rubi, aut medullæ recentis ferulæ aut myrti cum vino. Ipsæ porrò bacca myrti tusæ tritaque & aqua macerata opem ferunt,

Sf. ij.

siquidem earum dilutum assumatur. Media castanearum tunicula similem effectum præbet, si cruda in aliquo supradictorum succo sumptitur: organum quoque cum lixivio epotum. Eximiè verò iuuantur lacte asinino aut bubulo calido potò, aut in ore retento: tamque efficaci remedio, ut quibus copia huiusce lactis adsit, non aliud genus auxilij desideretur.

De Dorycnio. CAP. VI.

DORYCNION (quod aliqui solanum manicum, hoc est, furiosum appellarunt) epotum, veluti lactis saporem gustu repræsentat, crebros singultus ciet, linguæ humiditatem conciliat, & effusorem sanguinis reiectionem concitat: ipsi verò potionati mucosa quadam perinde atque dysenterici aluo egerunt. Itaque antequàm aliquod ex hisce symptomatis superveniat, auxilio sunt antedicta: vomitus, inquam, clyster & quæcunque potum venenum expellere apta nata sunt. Priuatim verò ijs opitulantur, aqua mulsa, lac asininum aut caprinum, ac dulce vinum, quod quidem tepidum cum aniso bibatur, amygdalæ amaræ & elixa gallinacea pectucula. Quin etiam omnis generis conchyliæ, cruda pariter ac tosta, esse salutare est. Conveniunt & locustæ marinæ & gammarum, ac potum corundem iusculum.

De

De Aconito. CAP. VII.

ACONITVM statim inter bibendum linguam cum astrictione quadam dulci sapore inbuit, ac subinde, praesertim cum asurgere conantur, vertiginem inducit: oculorum humiditates prolicat, & gravitatem pectori praecordiiisque affert, cum flatuum multorum eruptione. Proinde veneni vomitione abigi, aut clystere per aluum subduci opus fuerit. Postmodum utimur in propolisimatis organo, rutave aut marrubio cum vino absinthitee vel absinthij, erucæ, abrotoni, chamelææ aut chamæpityos decocto. Prodest iis etiamnum opobalsami drachma cum melle aut lacte: itemque castorei, piperis ac rutæ par pondus ex vino: & coagulum hœdi, leporis aut hinnuli cum aceto: vinum quoque sumptum, in quo ferri stercus aut ipsum etiam ferrum, aurum, argentumve candens restinctum fuerit. Conferunt & lixiua cum vino, & gallinacei decocti, praepinguiumve bubularum carnium iura cum vino sumpta. Fertur & chamæpitys privatim iis subuenire: quæ quidem in Heraclea Ponti, ubi & aconitum nascitur, holocleros, Athenis Ionia & in Eubœa sideritis appellatur.

De melle Heracleo. CAP. VIII.

QVI mel quod in Heraclea Ponti gignitur ederint biberintve, non secus afficiuntur, quam qui aconitum hauserunt, atque

Sf. iij.

adeò iis eadem quæ potò aconito cõueniit.
Facilè verò succurritur: quippe cùm adiuu-
tur frequenti vini mulsi potu, cui folia rutæ
admixta sint.

De Coriandro. CAP. IX.

CORIANDRVM propter odorem latere
non potest: epotum vocis raucitatẽ fa-
cit atque insaniam, qualis ex vinolentia pro-
ficiſcitur, ita vt qui ſumplere varia dictu pu-
denda blaterent: toto verò corpore corian-
dri odor ſeſe prodit. His poſt vomitionem
oleo irino concitatam, vti retulimus, merũ
aut per ſe, aut ex abſinthio potum auxilia-
tur: item oleum ouaque in eo exinanita, ſi
tepefacta cum muria ſorbeantur. Sic & epo-
ta muria, & ius falſum gallinæ & anſeris: paſ-
ſum quoque cum lixiuia ſumptum.

De Pſyllio. CAP. X.

QUOD Pſyllum dicitur epotum, corpo-
ri toti frigus & torporem infert, cum
exolutione & animi quadam ægritudine
anxietatẽ. Huic omnia quæ hauitõ coriã-
dro auxiliantur.

De Cicuta. CAP. XI.

CICUTA pota, vertigines excitat & oculis
caligines offundit, ita vt ne tantillũ
quidem cernatur: ſingultus etiam ciet, ac
mentis alienationem & extremorum artuũ
perfrictionem infert. Tandem agri con-
uulſi.

nūlſi arteriæ ſpiritu intercepto ſtrangulantur. Quare inter initia, vti in reliquis, cicutam vomitu excutiemus: poſtmodum deiectionem moliemur; vt quod ad inteſtina prolapſum fuerit excernamus. Tūm demum ad meri potionem, ceu præſentiſſimū auxiliū, deueniemus: idque interiectis interuallis, in quibus proderit lac aſininū aut bubulum potui datū, aut abſinthium cū pipere & vino: item caſtorium, ruta, mentāque cum vino, aut amomi, cardamomi vel ſtyracis drachma: aut piper cū ſemine viticæ ex vino, aut deniq; lauri folia. Prætereà laſerpiſtij ſuccus ex oleo & paſſo. Sed & vinū dulce per ſeſe largiūſ potum, egregiè auxiliatur.

De Taxo. CAP. XII.

QUAE *Smilax* dicitur, à quibuſdam *thymium* & à Latinis *taxus* appellatur. Pota, frigus vniuerſo corpori, ſtrangulatus & celerem interitum inferit. Huic eadem quæ *cicutæ* conueniunt.

De Carpasi succo. CAP. XIII.

EPOTYS quoque *Carpasi* ſuccus, ſoporem inducit, ac repentinam ſtrangulationem inferit. Adiuuantur itidem qui hunc hauſerunt epotæ *cicutæ* remediis.

De Sardonia herba. CAP. XIII.

SARDONIA herba, quæ *ranunculi* ſpecies eſt, in cibo potūve ſumpta, mentē è ſtatu ſi. iiij.

suo dimouet, & conuulsiones facit cum nictu labiorum, ve contractione, que risus speciem prebeat: hinc de Sardonio risu adagium in vulgus infauisto omine manauit. Post vomitum peculiariter conuenit pota liberalius aqua mulsa, itē inque lac: neenon & irrigatio vnetioque totius corporis per calfacientia medicamenta, prætereaque solium ex hydrelæo calente: ita tamen vt post egressum è solio illitibus ac frictionib. minimè parcat. In summa curationem omnem quæ conuulsioni adhibetur exequi oportet.

De Hyoscyamo. CAP. xv.

HYOSCYAMVS in potu cibo ve sumptus, qualem ebriorum mentis errorem seu alienationem infert: sed faciliè medicamentis cedit. Auxiliarur aqua mulsa copiose data, lacque præsertim asinum: si id desideretur, caprinum vel bubulum, aut aridarum ficuum decoctum. Faciunt ad id etiam nucleï pinci, cucumeris semen, ex passo sumptum, & vinum falsum cum adipe suillo recenti passoque: iridem vrticæ semen aut nitrum ex aqua. Conueniunt & cichorium, sifapi, nasturtium, raphanus, cepa & allium, quorum singula ex vino sumi par est. Verum postea sinendi quiescere, quemadmodum qui vinum biberunt, vt excoquant.

De

De Mandragora. CAP. XVI.

MANDRAGORA si bibatur, confestim sopor insequitur, exolutio, ac vehemens veternus nihil distans à lethargo. Huic, anteaquam quidquam ex iis accidat, vomitus proderit & aqua mulla: postea nitrum & absinthium ex vino dulci aut passo sumantur. Caput rosaceo & aceto perfundatur. Proficit etiamnum excitatio & agitatio corporis: itémque olfactus tritorum in aceto euphorbij, piperis, sinapeos, castorij ac rutæ: prætereaque odor picis liquidæ & funiculi lucernarum, quæ vicissim accendantur & extinguantur. Quod si egrè ij reuocentur, etiã adhibere quæ sternutamenta cieant, alijsque eiusmodi communibus auxiliis uti cõuenit.

De Papaueris liquore. CAP. XVII.

POTIO Papaueris liquore, consequitur veternus cum perfrictione & pruritu vehementi. Quin sæpenumerò inualescente veneno tanta oboritur prurigo, ut hominem excitet: odor verò medicamenti toto sese prædit corpore. Post citatam oleo vomitionem, infusumque clysterem acriusculum, auxiliatur acetum mullum cum sale potum, aut mel cum rosaceo calido. Item merum copiosum cum absinthio & cinnamomo, aut calidum per sese acetum: nitrum quoque ex aqua, & origanum cum lixiuio aut passo:

syluestris rutę semen cum pipere, vino & pance: ac piper etiam cum castorio & acetomulso, aut cum satureiæ vel origani decocto, addito vino. Sed & hos odoramētis seu olfactoriis excitare, & in calidæ solium mittere, ac fouere oboitæ pruriginis ratione oportet. Proderit autem à balneo iusculorum pinguium vsus ex vino aut passo, ac medulla etiam ex oleo pota.

De Corniculato papauere.

CAP. XVIII.

QUOD papauer Corniculatum appellant, & potu & cibo eadem symptomata inferre consuevit, quæ papaueris succus: ac iisdem quoque expugnatur auxiliis.

De Pharico. CAP. XIX.

QUOD Pharicum vocant, sapore quidem syluestre nardum planè imitatur: infert verò potum neruorum resolutionem cum delirio & conuulsione. Sed oportet post cõcitam vomitionem vinum absinthite potui dari, cum cinnamomo aut myrrha, aut nardo Gallico, quod saluincam aliqui uocauerunt, aut spicæ nardi drachmas duas & myrrhæ totidem obolos ammixto passo, aut irin cum croco in vino. Deraso verò capiti adhibenda hordeacea farina cum ruta trita & aceto.

De

TOXICVM ex eo appellatum creditur, quòd Barbarorum sagittæ eo illinerentur. Qui biberunt, haud ita multò pòst labiorum & linguæ inflammationeprehenduntur, isque furor mentis incoercitus varias imagines obuersat: quare vix medicinæ locus est, raròque qui hauserunt incolumes euadere contingit. Vinculis attamen cohibèdi, vt vinum dulce cum rosaceo bibere, protinusque reuomere, ac rapi quoque semè ex vino haurire cogantur. Priuatim verò iis cõuenit quinquefolij radix, itémq; hircinus sanguis, aut capillus eodè modo sumptus: proficit & roboris, fagi aut ilicis cortex cum lacte tritus. Profunt etiã mala cotonea in cibo sumpta, aut trita cū pulegio & aqua bibita. Amomum deniq; benefacit, vt & balsami semen ex vino. Quòd si qui periculis defuncti sunt, lōgo tamen tēpore in stratis decubunt: ac vbi surrexere, sui impotes ac velut attoniti reliquum vitæ tempus transigunt.

IXIAS, qui & Vlophonon appellatur, inter potandum quiddam tum odore tum sapore ocimo simile representat: vehementem autem linguæ inflammationem ac mentis alienationem inducit, & excretionum genus omne suppressit: murmura inte-

stinorum ac rugitus cū animi deliquio ciet, quamuis nihil interim egeratur. Posteductā vomitionibus maiorem veneni portionem, aut postalui deiectionem, auxilium præstat absinthij dilutum ex vino largiore aut acetomulto bibitum, nec minùs rutæ syluestris semen aut laserpitij radix: item tragorigani decoctum cum aliquo supradictorum, aut lacte, aut resina terebinthina: nardus etiam aut castorium aut laser, singulorum inquam obolus ex vino. *Quin* & conueniunt nucum iuglandium nuclei triti cum resina, castorij & rutæ, singulorū drachma vna. Itidem chameleæ aut succi thapsiæ oboli duo cum aqua mulla: & acetum calens largius eorum.

De Cerussa. CAP. XXII.

CERVSSA clām exhiberi nequit: siquidem suo sese colore prodit. Vltrò verò sumpta, palatum, gingiuas, linguam ac ipsas dentium commissuras candore quodam inficit: excirat autē singultus, tussim & linguæ ariditatem, extremorūque refrigerationē, cum mentis alienatione ac motūs difficultate. His dare conuenit aquam mullam, aut ficuum vel maluæ decoctum, aut lac calidum, aut sesamum ex vino tritum, aut lixiuiam è farmentorum cinere factam, aut amaracium irinūve oleum, aut Persicorum nucleos cum hordei decocto, aut thus, aut gūmi prū-

mi prunorum, aut humorem qui in folliculis vltimi continetur ex aqua tepida. Hisce præfidiis vomitus euocetur. Conuenit etiam thapsiæ succus aut scammonij liquor, ternis obolis ex aqua mulsa potus.

De Fungis. CAP. XXIII.

FVNGORVM alij toto genere, alij maiore copia nocent: omnes tamen spiritus via quasi laqueo interclusa præfocant. Quare confestim communi auxilio succurrendum, scilicet oleo citata vomitione. Mirificè verò iuuat lixiua saumentitia, aut è pyrastri ligno, cum posca & sale aut nitro epota. Sed & pyrastri fructus aut folia cum fungis decocta, strangulandi vim illam auferunt, esitataque eadem auxiliantur. Iuuat & steræus gallinaceum cum posca bibitum, itémque aristolochiæ aut absinthij drachma vna cū vino: insuperque etiam mel seu in cibo sumptum, seu ex aqua potum. Sic & apiastrum cum nitro, panacis radix & semen in vino: fax quoque vini cremata cum aqua, & atramentum sutorium ex aceto: denique radícula, sinapi atit nasturtium esu prosunt.

De Gypso. CAP. XXIIII.

GYPSVM strangulationem infert, dū intra ventriculum lapidescit: quare & eadē quæ aduersus fungos valēt auxilia, prætereaque maluæ decoctum, quod quidē olei

vice assumendum est: quoniam pingue cum sit & ad vomitionem lubricas vias præster, deradi corpora minimè finit: quod alioqui gypsum, vbi duratur in lapidem, facere solet. Quinetiam prodest oleum ex aqua mûsa aut ficuum decocto, & lixiuia è ficulneo aut farmentitio cinere facta, cum vino largiore pota: item origanum aut thymum cum lixiuia vel aceto passõve: sed & malux decoctũ clystere infundi oportet.

De Taurino sanguine. CAP. xxv.

TAURI recens iugulati sanguis epotus, spirandi difficultatem strangulatũq; concitat, dum tonsillarũ fauciumq; meatus cum vehementi conuulsione obstruit. Lingua inde rubescit, ac dentes inficiuntur, & inter ipsorum cõmissuras quædam concretũ sanguinis vestigia conspiciuntur. Vomitum in hoc malo vitabimus, ne fortè grumi eiusmodi attractu in sublime elati gulæ magis impingantur. Dari verò opus est quæ sanguinem concretum dissoluant & aluum subducant, vti caprifici grossos lacteo succo turgentes ex posca. Nitru quoq; per sese auxiliatur, nec secus coagulatum omne cum aceto, & laserpitij radix cum lasere ipso: itidem & brassicæ semen, & è cinere ficulneo lixiuia. Profunt & conyzæ folia cum pipere, & rubi succus ex aceto. Aluum præterea soluere par

cit: f-

est: siquidem iis qui euasuri sunt crocea per sedem egeri consueuerunt. Postremò stomacho aluòque hordeaceam farinam ex aqua mullà adhibere oportet.

De Lacte intus coagulato. CAP. XXVI.

EOs quoque quibus lac assumptum intus coagulatur frequè derepente strangulatio inuadit, quòd intus lac in grumòs quosdam coalescat. Hos iuuamus exhibètes antidoti vice coagulū ex aceto, idiplūmq; sapius bibere cogètes. Damus & calaminthæ folia arida, aut succū etiā ipsum similiter: aut laserpitij radicem liquoremve ex posca: pariter & thymum ex vino, & coactiliariorum fixuriam. Caterū falsi nihil exhibeatur, quoniam magis lac coiret & in calcem dentaretur. At neq; hos vomitus adiuuat, siquidem concretum lac sese in gulæ angustias insinuans, facile strangulat.

De Argenti Spuma. CAP. XXVII.

SPVMA argenti pota, stomacho, ventri & intestinis grauitatem cū magnis torminibus affert: interdum & pondere suo intestina vulnerat, urinamq; supprimit: intumescit verò corpus, plumbeamque deformitatem concipit. His secundum vomitionem subueniunt pota ex vino, syluestris hormini semen, myrrhæ oboli duo, absinthiū, hyssopū, apij semē, aut piper, aut cypri flos ex vino;

mobi

necon & fimus palumbinus aridus cum nardo & vino.

De Argento viuo. CAP. XXVIII.

ARGENTVM viuum potum, eadem quæ Argenti spuma infert: quapropter & eadem exposcit auxilia. Lac autem largius potum auxiliari constat. Vomitus etiam minime negligendus est.

De Calce, Sandaracha & Auripigmento.

CAP. XXIX.

CALX, Sandaracha & Auripigmentum, eosdem ventris & intestinorum cruciatus cum vehementi rorsione inferunt. Quamobrem exhibenda quæcumque simul & acrimoniam temperandi, & facilem vomitionem lubricamque alvum præstandi vim habent, cuiusmodi ibisci & malvæ succus est: natura enim utriusque perlubrica. Præbendum etiam decoctum seminis lini, aut tragi frumentacei vel oryzae, lacque cum aqua mulla copiosum, iura denique pingua bonique succi.

De Lepore marino. CAP. XXX.

HAVSTRO marino lepore, virosus quidam sapor qualis putentium piscium percipitur: procedente vero tempore, venter dolore afficitur, yrinaque sistitur: quod si quando ea redditur, purpureo colore conspicitur. Accedit & omnis generis piscium averfatio atque odium, & sudor graevolens: biliosus
itidem

itidem vomitus, interdum sanguine mixtus, subsequitur. Hoc malo circumuentis dandum lac asininum aut passum assidue, necnon & radice malua foliorumque decoctum, aut trita cyclamini radix cum vino, aut veratri nigri vel scammonij succi drachma cum aqua mulsa & Punicorum nucleis; aut cedria contrita ex vino: benefacit & anserinus sanguis adhuc calens epotus. Sed cum pisces omnes respuant & auersentur, solos fluuiatiles caneros elixos esitant & concoquunt, a quibus non mediocriter adiunantur. Signum porro salutis fuerit, si pisces in cibos admittere coeperint.

De Rubeta & Rana palustri.

CAP. XXXI.

TVM Rubeta, tum etiam Rana palustris assumpta, corporis tumorem ciet, cum intenso pallore qui buxi colorem imitatur: accedit spirandi difficultas & grauis halitus oris singultusque, ac interdum inuita genitura profusio consequitur. His qui sumpsere facile succurritur secundum vomitionem largiore meri potu & arundinis radice binis drachmis, aut cyperi totidem. Cogendi quoque sunt ut vehementi ambulatione incitatoque cursu corpus exerceant, ob torporem qui ex hoc malo nascitur. Quinetiam quotidie lauandi sunt.

Tt. j.

DE VORATAE cum aqua hirudines si ori vetriculi adhæserint, tractione partium nonnullam suctionis imaginem præbent: atque hoc signo hausta hirudo deprehenditur. Eas muria sorbitione excutit, & Cyrenaicus liquor, aut laſerpitij folia vel betæ cum aceto pota, [aut epota niuis glebula cū posca.] Nitrum præterea ex aqua gargarizatur, itémque atramentum ſutorium aceto dilutum. Si verò faucibus hæserint, demisso in aqua calidæ solium ægro, frigidam ore continendam exhibeto, & ad eam protinus hirudines profolient.

De Veratro albo, thapsia, elaterio & similibus.

CAP. XXXIII.

PROVIDENDVM etiam iis quæ, quavis auxilij ferendi gratia exhibentur, haud minora tamen pericula quàm venena cetera sapitùs afferunt: qualia sunt veratrum album, thapsia, elaterium, & agaricum nigrum: siquidem hæc animam suffocant, aut inmodicè purgant. Ac præfocationibus quidem ea medentur, quæ in fungorum similitudinumque mentione retulimus: nimios autem deiectionum impetus medicamentis quæ egestiones supprimunt coercerimus. Neque verò negligenda quæ paululum quidè nocere videntur, interim verò periculo non vacant: quo
in nu-

in numero sunt syluestris ruta, melanthium & recentes pappi, hoc est, flores spinæ quæ cactos appellatur. Eos porro qui talia sumplere sola vomitio restituit.

De aqua frigida & ceteris quæ itidem nobis domestica & in quotidiano vita usu sunt.

CAP. XXXIII.

AQUA etiam frigida vnico haustu ac sine interpiratione bibita, aut meracū vinum passūve liberalius haustū, præsertim à balneo aut cursu & concitatore quavis exercitatione, strágulatus ac dolores infert. In eiusmodi casu venæ sectio protinus adhibita, itémque per enemata vacuatio imminētibus liberat periculis. Hactenus de notis veneficiorum, eorūque cōuenientibus remediis, necnon & præcauēdi modo, dictum esto. Subiungeremus & vsitata antidota maximè necessaria, quæque inter cetera præclare auxiliari constat: quale est Mithridatium & quod è sanguinis variis generibus, & quod è scinco paratur. Verùm quoniam inter antidota accuratissimè descripta sunt, visum est hoc loco ab eorū descriptione supersedere,

T. ij.